

Μια μόλις πενταετία, πριν την συμπλήρωση δύο αιώνων από το ξέσπασμα της επανάστασης της 25ης Μαρτίου, το μήνυμα εκείνου του ξεσηκωμού γίνεται ακόμα πιο επίκαιρο, κατανοητό και οικουμενικό.

Δερβενάκια

Το '21 προοικονομεί όλη τη μετέπειτα εξέλιξη της Ελληνικής Ιστορίας. Ήταν σαν ένα δρομολόγιο που έγινε για πρώτη φορά και όλα όσα ακολούθησαν και ακολουθούν, γίνονταν και ξαναγίνονταν πάνω στην ίδια τροχιά. Άλλαζαν μονάχα τα ονόματα των πρωταγωνιστών. Οι μέθοδοι παρέμεναν ίδιες.

Το '21 είχε ήρωες που έσπειραν τον σπόρο, μα δεν πρόλαβαν να τον δουν ούτε να φυτρώνει, μήτε να ανθίζει, ούτε να καρπίζει, όπως όλη η παρέα του Ρήγα. Τα κεφάλια τους στάλθηκαν στην Πόλη και τα κορμιά τους παρέμειναν άφαντα και άταφα. Τον επόμενο αιώνα, τα επόμενα αποκομμένα κεφάλια, θα τα κρεμούσαν στους φανοστάτες της πλατείας Ρήγα Φεραίου των Τρικάλων. Τι ειρωνεία!

Το '21, πριν καν εδραιωθεί, γνώρισε το τραύμα που δύσκολα επουλώνεται. Εκείνο του εμφύλιου σπαραγμού. Δυο φορές μάλιστα. Όπως τον επόμενο αιώνα. Το '15 και το '44.

Το '21 μας έφερε μια πρωτόγνωρη διεθνιστική αλληλεγγύη. Όπως μας πληροφορεί ο Τ. Βουρνάς, «Γάλλοι δημοκράτες επίγονοι του 1789, Γερμανοί φοιτητές με επικεφαλής τον περίφημο καθηγητή Τιρς (Θείρσιο), Ιταλοί καρμπονάροι». Κοντά τους, ο στρατηγός Ροζαρόλα, ο συνταγματάρχης Ταρέλλα, μαζί με πλήθος βετεράνων του αγώνα κατά του Αυστριακού κατακτητή. Αλλά και ο κόμης Σανταρόζα, ο Πολωνός δημοκράτης Μιρζέφσκυ που άφησε την τελευταία του πνοή στην μάχη του Πέττα. Μα και Βούλγαροι, Ρώσοι, Σέρβοι, Μαυροβούνιοι και ασφαλώς ο Μπαίρον από την Αγγλία και ο Μάγερ από την Ελβετία που εξέδιδε τα «Ελληνικά Χρονικά» στο Μεσολόγγι. Η Ευρώπη έπρεπε να περιμένει 110 χρόνια για να ξαναδει τέτοια κινητοποίηση, στο πλευρό των Δημοκρατικών του Ισπανικού Εμφυλίου.

Μεσολόγγι. Η έξοδος

Το '21 είχε κακό δαίμονα. Τις παρεμβάσεις της Αγγλίας, το σκοτεινό ρόλο του Αλέξανδρου Μαυροδοκορδάτου. Ο απολύτως διχαστικός της ρόλος επαναλήφθηκε από το '42 έως το '47 που παρέδωσε στους Αμερικανούς. Ήταν η επιδοκιμασία για την πρώτη νίκη επί του άξονα και το κρύψιμο, την φυγάδευση τόσων Βρετανών που ξέμειναν εδώ, στην Γερμανική Κατοχή. Πολλά περισσότερα για επεμβάσεις των Αγγλων στην Ελλάδα [εδώ](#) .

Το '21 μας εισήγαγε στο κοτζαμπασισμό. Ήταν το προοίμιο του δοσιλογισμού. Το όνειδος του Γένους.

Το '21 ξεκίνησε η οικονομική εξάρτηση. Τα περίφημα δάνεια της Αγγλίας με όρους ληστρικούς και υποθήκες τα γόνιμα εδάφη.

Το '21 μας έφερε το πρώτο οικονομικό σκάνδαλο. Ο διαβόητος Κοντόσταυλος εκ Χίου, που εστάλη από το ελληνικό γκουβέρνο στην Αμερική για να επιβλέπει την ναυπήγηση ατμοκίνητων πολεμικών πλοίων, χρηματίστηκε από τους Αμερικανούς επιχειρηματίες των ναυπηγείων οι οποίοι τελικά παρέδωσαν μόνον ένα και με μεγάλη καθυστέρηση. Έφερε το όνομα «Καρτερία». Άλλη ειρωνεία. Με τα πλούτη από τις προμήθειες ο Κοντόσταυλος ανέγειρε μέγαρο στην Αθήνα.

Το '21 έφερε το ερώτημα «Τι Ζαίμης, τι Μπραιίμης». Το επόμενο αιώνα ελέχθη το: «Τι Παπάγος, τι Πλαστήρας».

Το '21 μας θύμιζε τα παλιότερα. Από τον τρόπο που έπεσε ο Παπαφλέσας και οι 300 του, μια θυσία που έβγαλε από τον περιορισμό το Γέρο του Μωριά. Αλλά και από το θάνατο του Διάκου, ένδειξη της βαρβαρότητας του αντίπαλου.

Η σφαγή της Χίου. Eugène Delacroix

Το '21 κολύπησε στο αίμα των σφαγών: Μεσολόγγι, Χίος, Ψαρά, Καλαβρυτοχώρια. Όπως και τον επόμενο αιώνα: Δίστομο, Καλάβρυτα, Κομμένο, Κάνδανος,, Κοκκινιά. Η βαρβαρότητα δεν έχει πατρίδες.

Το '21 απάντησε με βία. Δεν γινόταν διαφορετικά. Όπως στην πτώση της Τριπολιτσάς όπου οι οπλές του αλόγου του Γέρου του Μωριά, από το κονάκι ως την εκκλησιά δεν πάτησαν στη γη, αλλά σε πτώματα. Το ίδιο και αργότερα με το περίφημο σύνθημα του ίδιου, ώστε να μπορέσει να αντιμετωπίσει το μέτωπο Ιμπραήμ – Νενέκου: «Φωτιά και τσεκούρι στους προσκυνημένους».

Τέλος για όσους διατείνονται για τον αποκλειστικά εθνικό χαρακτήρα του '21, ο Σκαρίμπας έχει λίγες λέξεις:

«ο Ελληνικός λαός δεν θα έκανε μια τρομερή επανάσταση για να αποκαταστήσει και

πολιτικά τους κοτσαμπάσηδες και τη λοιπή σφηκοφωλιά των λαογδαρτών . Οι Τούρκοι δεν ήταν χειρότεροι... Οι λέγοντες ότι η Επανάσταση ήταν μόνον εθνική ή είναι γλυκομεσονύκτιοι και αδιάβαστοι, ή δεν θέλουν να μας πουν την αλήθεια.»

Το '21 ξέσπασε, πάλεψε και λάθεψε. Όπως τόσα και τόσα μετά. Το φωτοβόλημα του όμως, ήταν και παραμένει εκτυφλωτικό.

Κι όπως μας λέει ο Ζήσιμος Λορεντζάτος, μια κουβέντα αρκετά επίκαιρη, «*με το '21, κερδίσαμε την ελευθερία του σκλάβου. Μένει να κερδίσουμε και την ελευθερία του ελεύθερου*».